

Os confiados e reais paporrubios

Xosé Salvadores Covas

Hai dous paporrubios na nosa avifauna. Un deles (*Erithacus rubecula*) é ben coñecido por ser o máis común, polo nome que o identifica e por ocupar espazos próximos ás persoas: hortos, labradíos, campos, arboredos, parques e xardíns. Goza, ademais, de boa acollida entre a xente (supoño que axuda o feito de non entrar en competencia na súa alimentación cos humanos) e mesmo lle inventaron lindos contos: un deles di que ten o papo vermello por luxarse co sangue ao sacarlle as espiñas da coroa a Cristo cando lle aplicaron o tormento; outra lenda, que recolle Vitor Vaqueiro na súa guía da Galiza Máxica, tamén tenta explicar a rechamante cor que o distingue e que a atribúe á consecuencia de ir buscar o lume ao sol, como noutro tempo fixera Prometeo na mitoloxía grega, acción na que queimou algunhas plumas e lle quedou a marca que o caracteriza.

É, pois, o famoso paporrubio un paxariño bendicido que ten gañadas moitas simpatías, máxime sabendo que é insectívoro, razón pola que nos libra de indeseixados insectos e mesmo axuda a controlar pragas.

É tan familiar que foi bautizado con numerosos nomes, daquela, cando moita xente e os paxaros convivían xuntos, se coñecían e conformaban un mundo hoxe extinguido. Chamábanlle Pisco, Peifoque, Papopardo, Paporroxo, Paporroibo, Paparruxa, Paxarelo, Rei... Nomes recollidos na Guía das aves de Galicia de Xosé M. Penas Patiño e outros.

O de chamarlle Rei tráeme á memoria “os do paxariño”, que así chamaban aos de Vilanova de Lourenzá por facer o ritual, se non celta como mínimo galaico, onde a principio do ano ofrecían ao todopoderoso abade un paxariño chamado Rei Charlo que, se ben o identifican acó co carrizo, no norte de Portugal, cun ritual semellante, o paxariño é un paporrubio. Queda para os especialistas analizar as coincidencias.

O paporrubio é un paxariño moi confiado que se achega aos lugares habitados con demasiada frecuencia, o cal lle pode custar mesmo a vida. Lembro como me contaban que no galiñeiro da miña irmá, varios sucumbiran feridos polos asasinados peteiros das crueis galiñas alí confinadas. Outro exemplo desta excesiva confianza é a cantiga popular que dicía:

“Aleluia, aleluia,

o paporrubio no tellado,

aleluia, aleluia,

papouno o gato”

Ai, os gatos! Verdugos de tanta fauna salvaxe!

O atrevemento deste paxariño é coñecido e hai numerosos testemuños de como se achega ás persoas que traballan a terra. Explican este comportamento por ser aves migratorias que veñen da fría Europa, onde se lles

Paporrubio na Mariña · Xosé Salvadores

trata con gran respecto. Non sei se é así ou responde á propia etoloxía da especie. Eu o que podoo dicir por propia experiencia é que, cando estou traballando no monte, aló en Lindín de Mondoñedo, veñen cabo de min todo o ano, nomeadamente no inverno. Achéganse á terra que estou movendo para arrepañar todo tipo de lambetadas; mesmo gustan de apreixar as ferramentas que pouso, non sei ben se coa intención de poñerse a sachar eles ou só para pedirme que siga eu. En todo caso, eles cantan, acompañanme, e eu aproveito para dicirlles algo e así teño con quen falar en voz alta sen que pareza que estou tolo redondo.

Falando das Terras de Miranda, foi alí onde, desde un coche arrimado a un silveiral, puider gozar coa presenza moi próxima do paporrubio real (*Pyrrhula pyrrhula*) que, en compañía da súa parella, paseaban nun día solleiro. O único que teñen en común as dúas especies é o papo rubio, nos machos, e ser uns paxaros realmente fermosos; pero un é un ser delicadísimo, elegante e fráxil, que non soporta estar engaiolado nin hai diferenzas na vestimenta entre o macho e a femia, e, o outro, o real, dentro de ser pequeno, vese robusto, cun peteiro forte (é granívoro), moito máis recatado, e coa femia moi diferente, de cores distintas e máis apagadas.

E, para rematar, tamén nestas Terras da Mariña, quero lembrar o extraordinario e pouco coñecido mindonienese, Leiras Pulpeiro, que na súa obra recolleu a cantiga popular que di:

Quen fora reichiño ruibo/ pra cantar na túa figueira,/ pra non saír do teu horto/ e aniñar na túa silveira!